

*В. В. Мартиненко,
к. е. н., доцент, заступник директора, Навчально-науковий інститут обліку, аналізу та аудиту,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна
ORCID ID: 0000-0001-9078-8345*

DOI: 10.32702/2306-6806.2019.9.52

ПЕРЕДУМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

*V. Martynenko,
PhD in Economics, Associate Professor, Deputy Director of the Educational and Scientific Institute of Accounting,
Analysis and Audit, University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine*

PREREQUISITES FOR ENSURING THE EFFECTIVENESS OF STATE FISCAL POLICY AT THE REGIONAL LEVEL

У статті досліджено тенденції динаміки основних податків, що забезпечують понад 80% надходжень до місцевих бюджетів. Метою дослідження є розробка передумов забезпечення ефективності фіскальної політики України на регіональному рівні з урахуванням впливу факторів макроекономічного розвитку. Реалізовано вибірку показників макроекономічного розвитку, які найбільше впливають на власні податкові надходження до місцевих бюджетів. Проведено економіко-математичне моделювання впливу: випуску товарів і послуг на надходження від акцизного податку, доходів населення на надходження від податку на доходи фізичних осіб та місцевих податків і зборів, валового прибутку, змішаного доходу на надходження від податку на прибуток підприємств та плати за користування надрами. Одержано степеневі залежності податкових надходжень до місцевих бюджетів від показників макроекономічного розвитку, які використано для розробки передумов забезпечення ефективності фіскальної політики на регіональному рівні.

The development of state fiscal policy must be effective. The main criterion for the effectiveness of fiscal policy is the growing dynamics of tax revenues. The result of the effectiveness of fiscal policy at the regional level is the financial autonomy of local budgets and a decrease in their dependence on top-level budgets in the form of inter-budget transfers. Tax sources of revenues to local budgets in Ukraine, in addition to local taxes and fees, are generated from such state taxes as excise tax, personal income tax, corporate income tax and subsurface use fees. The article explores the trends in the dynamics of basic taxes, providing more than 80% of revenues to local budgets. The aim of the study is to develop the prerequisites for ensuring the effectiveness of the Ukrainian fiscal policy at the regional level, taking into account the influence of macroeconomic development factors. Several scientific methods used in the article. Comparative analysis used for the ranking of tax revenues of local budgets in size and structure. Factor analysis was used to identify factors and selection effects on tax revenues of local budgets. The regression analysis was applied to formalize the impact of macroeconomic development factors on the dynamics of tax revenues to Ukraine's local budgets. The author selected indicators of macroeconomic development that most affect their own tax revenues in local budgets. Economic and mathematical modeling was carried out: the impact of the release of goods and services on excise tax revenues, the impact of tax revenues

on personal income and local taxes and fees, the effect of gross profit, mixed income on corporate income tax and user charges bowels. The author received power equations of tax revenues to local budgets from indicators of macroeconomic development, which were used to develop prerequisites for ensuring the effectiveness of fiscal policy at the regional level. The practical value of the study lies in the universality of the methodological support used to assess the effectiveness of fiscal policy. The prospects for further research by the author will be the forecasting of tax revenues to local budgets based on the obtained models.

Ключові слова: ефективність, фіскальна політика, податок, макроекономічний розвиток, податкові надходження, місцеві бюджети.

Key words: efficiency, fiscal policy, tax, macroeconomic development, taxation, state budget.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток фіскальної політики держави має бути ефективним. Головним критерієм ефективності фіскальної політики є зростаюча динаміка податкових надходжень: на загальнодержавному рівні — до державного бюджету, на регіональному — до місцевих бюджетів. Результатом ефективності фіскальної політики на загальнодержавному рівні є стійкість державних фінансів і закладення основ для зростання національної економіки, а на регіональному — фінансова автономія місцевих бюджетів та зниження їх залежності від бюджетів вищого рівня у формі міжбюджетних трансфертів. Особливістю формування податкових надходжень до місцевих бюджетів в Україні є те, що, крім місцевих податків і зборів, важливими джерелами фінансових ресурсів є частини таких загальнодержавних податків, як акцизний збір, податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств та плата за користування надрами. Саме тому дослідження передумов забезпечення ефективності фіскальної політики держави на регіональному рівні є актуальним з огляду на складність процесу формування податкових джерел дохідної бази місцевих бюджетів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Базовим теоретико-методологічним засадам та практичним аспектам фіскальної політики присвячено праці таких іноземних учених-економістів, як П. Рендахі (2016), який оцінив вплив фіскальної політики на кризу безробіття [1], А. Карантунія (2018), який дослідив наслідки рекурсивної корисності, популярної специфікації переваг у макрофінансуванні для розробки оптимальної фіскальної політики [2], М. Ейхенбаум (2019), який присвятив проблемі застосування фіскальної політики у боротьбі з рецесією в умовах контрольованої стагнації та низьких реальних процентних ставок [3]; а також вітчизняних — С. Гасанов, В. Кудряшов і Р. Балакін (2014), які розробили напрями формування фіскальної політики в умовах асоціації України з ЄС [4], А. Вдовиченко (2013), який проаналізував параметри циклічності фіскальної та монетарної політики в Україні [5], а також Т. Савченко (2015), який дослідив дилему застосування дискреційних заходів та правил (автоматичних механізмів) у економічній політиці як одного з іманентних її протиріч [6] та інших. Забезпечення ефективності фіскальної політики залишається маловивченою проблемою, вирішенню якої, розпочатому автором у працях [7; 8], присвячене це дослідження.

Таблиця 1. Динаміка і структура податкових надходжень до місцевих бюджетів України впродовж 2004–2017 рр.

Роки	Акцизний податок (АП _м)		Податок на доходи фізичних осіб (ПДФ _м)		Податок на прибуток підприємств (ППП _м)		Плата за користування надрами (ПKN _м)		Місцеві податки і збори (МПЗ)	
	млн грн	% у доходах бюджетів	млн грн	% у доходах бюджетів	млн грн	% у доходах бюджетів	млн грн	% у доходах бюджетів	млн грн	% у доходах бюджетів
2004	44	0,22	12579	61,51	136	0,67	38	0,19	555	2,71
2005	64	0,23	16487	59,77	192	0,70	57	0,21	598	2,17
2006	64	0,17	22791	62,04	309	0,84	72	0,20	642	1,75
2007	82	0,15	34782	63,87	443	0,81	70	0,13	730	1,34
2008	105	0,16	45896	68,32	400	0,60	190	0,28	820	1,22
2009	350	0,56	44485	70,99	478	0,76	195	0,31	809	1,29
2010	695	0,98	51029	71,87	390	0,55	179	0,25	819	1,15
2011	908	1,20	54065	71,18	358	0,47	1445	1,90	2550	3,36
2012	1243	1,41	61066	69,21	443	0,50	1751	1,98	5457	6,18
2013	1359	1,47	64586	69,92	675	0,73	1205	1,30	7314	7,92
2014	159	0,18	62557	70,28	260	0,29	1421	1,60	8056	9,05
2015	7685	6,38	54921	45,59	4277	3,55	1019	0,85	27041	22,44
2016	11628	6,81	78971	46,28	5879	3,45	1082	0,63	42261	24,77
2017	13156	5,73	110653	48,22	6485	2,83	1103	0,48	52587	22,91
Зміни у 2017 р. (+/-), порівняно з 2004 р.	+13112	+5,52	+98074	-13,30	+6349	+2,16%	+1065	+0,29	+52032	+20,20

Джерело: сформовано за даними Державної казначейської служби України [9].

Таблиця 2. Порівняльна динаміка макроекономічних факторів податкових надходжень місцевих бюджетів за 2004–2017 рр.

Роки	Випуск товарів та послуг в основних цінах (ВТП), млрд грн	Річні доходи населення (РДН), млрд грн	Ставка податку на доходи фізичних осіб (Сцдф), %	Валовий прибуток, змішаний дохід (ВПД), млрд грн	Ставка податку на прибуток підприємств (Сппп), %
2004	872,3	274,2	13	152,5	30
2005	1088,4	381,4	13	168,8	25
2006	1301,2	472,1	13	202,0	25
2007	1716,7	623,3	15	281,0	25
2008	2276,8	845,6	15	360,8	25
2009	2137,8	894,3	15	346,7	25
2010	2594,8	1101,2	15	410,6	25
2011	3148,0	1266,8	18	478,8	23
2012	3347,6	1457,9	18	536,5	21
2013	3375,9	1548,7	18	569,6	19
2014	3354,0	1516,8	19,5	647,8	18
2015	4189,2	1772,0	19,5	895,0	18
2016	5058,3	2051,3	19,5	1142,2	18
2017	6255,4	2652,1	19,5	1345,9	18
Зміни у 2017 р., (+/-), порівняно з 2004 р.	+5383,1	+2377,9	+6,5	+1193,4	-12
Середній приріст за рік (+/-), %	+15,1	+17,6	x	+16,8	x

Джерело: сформовано та проведено розрахунки за даними Державної служби статистики України [10] та Державної казначейської служби України [9].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є розроблення передумов забезпечення ефективності фіскальної політики держави на регіональному рівні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Досліджуючи особливості реалізації фіскальної політики України на регіональному рівні, проведемо аналіз динаміки та структури податкових надходжень до місцевих бюджетів України в розрізі основних бюджетоутворювальних податків. Варто зазначити, що, крім місцевих податків і зборів, дохідну частину місцевих бюджетів формують надходження частини коштів від 4 загальнодержавних податків: акцизного, на доходи фізичних осіб, на прибуток підприємств, плати за користування надрами (табл. 1).

З даних, наведених у табл. 1, видно, що упродовж 2004–2017 рр. надходження до місцевих бюджетів від аналізованих податків суттєво збільшилися. Так, обсяг надходжень від акцизного податку збільшився у 299 разів або на 13,1 млрд грн, за середньорічного приросту +50,3%. Надходження від податку на доходи фізичних осіб збільшилися у 9 разів або +98 млрд грн, за середньорічного приросту +16,8%. Надходження від податку на прибуток підприємств зросли у 48 разів або +6,3 млрд грн, за середньорічного приросту +31,8%. Надходження від плати за користування надрами зросли у 29 разів або на 1 млрд грн, за середньорічного приросту +27,2%. Варто відзначити і збільшення надходжень від місцевих податків і зборів у 2017 році, порівняно з 2004 роком, у 95 разів або на 52 млрд грн, за середньорічного приросту +38,4%.

Сумарні податкові надходження у 2004 році, як свідчать дані, наведені у таблиці 1, склали 65,3% доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів), у тому числі від акцизного податку — 0,2%, податку на доходи фізичних осіб — 61,5%, податку на прибуток підприємств — 0,7%, плати за користування надрами — 0,2%, місцевих податків і зборів — 2,7%. У наступні роки частка податкових надходжень у власних доходах місцевих бюджетів щороку зростала, сягнувши 80,2% на кінець 2017 року, в тому числі: частка акцизного податку зросла на 5,5% і склала 5,7%; частка податку на доходи фізичних осіб зменшилася на 13,3%, склавши 48,2%; частка податку на прибуток

підприємств зросла на 2,2%, сягнувши 2,8%; частка плати за користування надрами зросла на 0,3% і склала 0,5%; найбільший приріст забезпечили місцеві податки і збори (+20,2%), частка яких становила 22,9%. Варто зазначити, що найбільший приріст в надходженнях від місцевих податків і зборів було забезпечено впродовж 2014–2017 рр. — період реалізації реформи децентралізації.

У ході проведеного дослідження виникає потреба щодо визначення макроекономічних факторів, які спричинили виявлені зміни в динаміці та структурі податкових надходжень до місцевих бюджетів України впродовж 2004–2017 рр. Для факторного аналізу бюджетоутворювальних податків місцевих бюджетів доцільно взяти такі показники:

- випуск товарів та послуг в основних цінах для акцизного податку;
- доходи населення та податкову ставку для податку на доходи фізичних осіб;
- валовий прибуток, змішаний дохід та податкову ставку для податку на прибуток підприємств;
- валовий прибуток, змішаний дохід для плати за користування надрами;

— доходи населення для місцевих податків і зборів. Результати відбору факторів, що найбільше вплинули на динаміку і структуру бюджетних надходжень від найбільших бюджетоутворювальних податків: акцизного податку, ввізного мита, податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток підприємств, місцевих податків і зборів та плати за користування надрами (понад 80% власних надходжень місцевих бюджетів у 2017 році), наведено у таблиці 2.

Дані, наведені у таблиці 2, демонструють спад статистичних значень аналізованих макроекономічних показників за підсумком 2009 року унаслідок світової фінансової кризи (-6,1% випуску товарів та послуг в основних цінах, -3,9% валового прибутку, змішаного доходу) та кризи 2013–2014 рр., спричиненої окупацією території АРК і частини Донецької та Луганської областей, а також веденням військових дій (-0,6% випуску товарів та послуг в основних цінах, -2,1% річних доходів населення у 2014 році). Не зважаючи на виявлені негативні наслідки криз, в цілому за досліджуваний період 2004–2017 рр. зафіксовано такі середньорічні прирости: +17,6% річних доходів населення і +16,8% валового прибутку, змішаного доходу. Також за досліджуваний період ставка податку на доходи фізичних осіб була

Таблиця 3. Вихідні дані для моделювання впливу показників макроекономічного розвитку на податкові надходження до місцевих бюджетів України за 2004–2017 рр.

Роки	Натуральні логарифми показників*:									
	АП _м	ПДФ _м	ППП _м	ПКН _м	МПЗ	ВТП	РДН	С _{пдф}	ВПД	С _{ппп}
2004	3,784	9,440	4,913	3,638	6,319	6,771	5,614	2,565	5,027	3,401
2005	4,159	9,710	5,257	4,043	6,394	6,992	5,944	2,565	5,129	3,219
2006	4,159	10,034	5,733	4,277	6,465	7,171	6,157	2,565	5,308	3,219
2007	4,407	10,457	6,094	4,248	6,593	7,448	6,435	2,708	5,638	3,219
2008	4,654	10,734	5,991	5,247	6,709	7,731	6,740	2,708	5,888	3,219
2009	5,858	10,703	6,170	5,273	6,696	7,668	6,796	2,708	5,848	3,219
2010	6,544	10,840	5,966	5,187	6,708	7,861	7,004	2,708	6,018	3,219
2011	6,811	10,898	5,881	7,276	7,844	8,055	7,144	2,890	6,171	3,135
2012	7,125	11,020	6,094	7,468	8,605	8,116	7,285	2,890	6,285	3,045
2013	7,215	11,076	6,515	7,094	8,898	8,124	7,345	2,890	6,345	2,944
2014	5,069	11,044	5,561	7,259	8,994	8,118	7,324	2,970	6,474	2,890
2015	8,947	10,914	8,361	6,927	10,205	8,340	7,480	2,970	6,797	2,890
2016	9,361	11,277	8,679	6,987	10,652	8,529	7,626	2,970	7,041	2,890
2017	9,485	11,614	8,777	7,006	10,870	8,741	7,883	2,970	7,205	2,890

Примітка: * Позначення показників взято з таблиць 1—2.

Джерело: розрахунки автора за даними, наведеними у таблицях 1—2.

збільшена на 6,5%, а податку на прибуток підприємств, навпаки, зменшена на 12%.

Проведемо вибір форми зв'язку між факторними та результуючими ознаками в моделях податкових надходжень до місцевих бюджетів. За вихідними офіційними статистичними даними факторних і результуючих ознак бюджетоутворювальних податків місцевих бюджетів, проведемо економіко-математичне моделювання, в результаті якого буде одержано рівняння степеневих функцій, загальний вигляд якої наступний:

$$y = \beta_0 \cdot x_1^{\beta_1} \cdot x_2^{\beta_2} \cdot \dots \cdot x_n^{\beta_n} \quad (1),$$

де y — результуюча ознака (у нашому випадку річний обсяг податкових надходжень до місцевих бюджетів від одного із 5 податків);

x_1, x_2, \dots, x_n — факторні ознаки, кількість яких від 1 до n (у нашому випадку фактори макроекономічного роз-

витку податкових джерел формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів);

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_n$ — параметри рівняння, або коефіцієнти регресії, або коефіцієнти еластичності, які показують, на скільки % зміниться результуюча ознака при зростанні відповідної факторної ознаки на 1%;

β_0 — константа (значення результуючої ознаки при рівності параметрів рівняння 0) [8, с. 149—150].

Отже, використовуючи формулу (1), проведемо економіко-математичне моделювання впливу показників макроекономічного розвитку (див. табл. 2) на обсяги податкових надходжень до місцевих бюджетів від основних бюджетоутворювальних податків (див. табл. 1). Для цього необхідно здійснити перетворення статистичних значень показників у натуральні логарифми (табл. 3).

За даними, наведеними у таблиці 3, використовуючи надбудову Excel "Аналіз даних", моделюємо степе-

Таблиця 4. Результати моделювання степеневих залежностей основних власних податкових надходжень місцевих бюджетів від показників макроекономічного розвитку

Факторна ознака	Результуюча ознака:				
	Акцизний податок (АП _м)	Податок на доходи фізичних осіб (ПДФ _м)	Податок на прибуток підприємств (ППП _м)	Плата за користування надрами (ПКН _м)	Місцеві податки і збори (МПЗ)
Константа	$1,2 \cdot 10^{-8}$	1	0,0002	0,005	0,0008
Випуск товарів та послуг в основних цінах (ВТП), млрд грн	3,12	x	x	x	x
Річні доходи населення (РДН), млрд грн	x	0,37	x	x	2,2
Ставка податку на доходи фізичних осіб (С _{пдф}), %	x	2,91	x	x	x
Валовий прибуток, змішаний дохід (ВПД), млрд грн	x	x	1,87	1,833	x
Ставка податку на прибуток підприємств (С _{ппп}), %	x	x	1,25	x	x
R ²	0,813	0,999	0,736	0,750	0,755
F-тест	52,2	10560,7	15,3	36,1	37,0
F-критичне	4,747	3,982	3,982	4,747	4,747

Джерело: розрахунки автора за даними, наведеними у табл. 3.

неві залежності таких основних власних податкових надходжень місцевих бюджетів від макроекономічних факторів:

- акцизного податку від обсягу випуску товарів та послуг в основних цінах;
- податку на доходи фізичних осіб від річного обсягу доходів населення та податкової ставки;
- податку на прибуток підприємств від валового прибутку, змішаного доходу та податкової ставки;
- плати за користування надрами від валового прибутку, змішаного доходу;
- місцевих податків і зборів від доходів населення.

Результати моделювання зведемо у таблиці 4.

З даних, наведених у таблиці 4, видно, що одержані степеневі залежності є статистично значущими і достовірними, оскільки спостережувані значення F-критерію перевищують критичні в декілька разів, всі коефіцієнти детермінації $R^2 > 0,5$. Економічна інтерпретація моделей наступна: при зростанні випуску товарів та послуг в основних цінах на 1% обсяг надходжень від акцизного податку до місцевих бюджетів збільшується на 3,1%; у разі зростання річних доходів населення на 1% обсяг надходжень від податку на доходи фізичних осіб збільшується на 0,37%, зростання податкової ставки на 1% спричиняє збільшення обсягу надходжень від податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів на 2,9%; у разі зростання валового прибутку, змішаного доходу на 1% обсяг надходжень від податку на прибуток підприємств збільшується на 1,9%, зростання податкової ставки на 1% спричиняє збільшення обсягу надходжень від податку на прибуток підприємств до місцевих бюджетів на 1,25%; у разі зростання валового прибутку, змішаного доходу на 1% обсяг надходжень від плати за користування надрами до місцевих бюджетів збільшується на 1,8%; у разі зростання обсягу доходів населення на 1% обсяг надходжень до місцевих бюджетів від місцевих податків збільшується на 2,2%.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження, пропонуються такі основні передумови забезпечення ефективності фіскальної політики України на регіональному рівні. По-перше, надходження до місцевих бюджетів від акцизного податку зростуть на 6,2 млрд грн (+47,1%) за умови середньорічного зростання обсягу випуску товарів та послуг в основних цінах на 15,1%. По-друге, обсяги надходжень до місцевих бюджетів від податку на доходи фізичних осіб можуть збільшитися на 7,2 млрд грн (+6,5%), а від місцевих податків і зборів — на 20,4 млрд грн (+38,7%), у разі зростання річних доходів населення на 17,6%. По-третє, забезпечити надходження від податку на прибуток підприємств в обсязі 2 млрд грн (+31,4%), а від плати за користування надрами — 339,7 млн грн (+30,8%) — можливо за умови зростання валового прибутку, змішаного доходу на 16,8%. Загальний приріст податкових надходжень до місцевих бюджетів, у випадку збереження існуючих тенденцій динаміки макроекономічного розвитку, може скласти близько 20%, що свідчить про існування суттєвого потенціалу забезпечення ефективності фіскальної політики України на регіональному рівні. Перспективами подальших розвідок автора стане прогнозування податкових надходжень до місцевих бюджетів на основі одержаних моделей.

Література:

1. Rendahl P. Fiscal policy in an unemployment crisis. *The Review of Economic Studies*. 2016. Volume 83. Issue 3. P. 1189—1224. DOI: <https://doi.org/10.1093/restud/rdv058>
2. Karantounias A.G. Optimal fiscal policy with recursive preferences. *The Review of Economic Studies*.

2018. Volume 85. Issue 4. P. 2283—2317. DOI: <https://doi.org/10.1093/restud/rdy005>

3. Eichenbaum M.S. Rethinking fiscal policy in an era of low interest rates. 2019. 15 p. URL: <http://faculty.wcas.northwestern.edu/~yona/research/MAS.pdf> (дата звернення: 20.05.2019).
4. Гасанов С.С., Кудряшов В.П., Балакін Р.Л. Напрями формування фіскальної політики в аспекті асоціації України з ЄС. *Фінанси України*. 2014. № 1. С. 22—38.
5. Вдовиченко А.М. Циклічність фіскальної та монетарної політики в Україні. *Економіка і прогнозування*. 2013. № 2. С. 55—67.
6. Савченко Т.Г. Дилема дискретності та правила у фіскальній і монетарній політиці. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія: економіка, управління та адміністрування. 2015. № 3 (73). С. 170—176. DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2015-3\(73\)-170-176](https://doi.org/10.26642/jen-2015-3(73)-170-176)
7. Martynenko V.V. Estimation of the efficiency of the tax component of the fiscal policy in Ukraine. *Strategic Management: Global Trends and National Peculiarities*. Collective monograph. Kielce: Publishing House "Baltija Publishing", 2019. P. 76—93.
8. Мартиненко В.В. Макроекономічні фактори модернізації фіскальної політики України. *Фінансовий простір*. 2019. № 1(33). С. 147—157. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.1\(33\).2019.177113](https://doi.org/10.18371/fp.1(33).2019.177113)
9. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 20.05.2019).
10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2019).

References:

1. Rendahl, P. (2016), "Fiscal policy in an unemployment crisis", *The Review of Economic Studies*, vol. 83, no. 3, pp. 1189—1224, doi: <https://doi.org/10.1093/restud/rdv058>
2. Karantounias, A. G. (2018), "Optimal fiscal policy with recursive preferences", *The Review of Economic Studies*, vol. 85, no. 4, pp. 2283—2317, doi: <https://doi.org/10.1093/restud/rdy005>
3. Eichenbaum, M. S. (2019). "Rethinking fiscal policy in an era of low interest rates", available at: <http://faculty.wcas.northwestern.edu/~yona/research/MAS.pdf> (Accessed 24 August 2019).
4. Hasanov, S. S. Kudryashov, V. P. and Balakin, R. L. (2014), "Areas of fiscal policy in terms of Ukraine-EU association", *Finansy Ukrainy*, vol. 1, pp. 22—38.
5. Vdovychenko, A. M. (2013), "Cyclical fiscal and monetary policy in Ukraine", *Ekonomika i prohnozuvannya*, vol. 2, pp. 55—67.
6. Savchenko, T. H. (2015). "Discretion versus rules in fiscal and monetary policies", *The Journal of Zhytomyr State Technological University*. Series: Economics, Management and Administration, vol. 3(37), pp. 170—176. doi: [https://doi.org/10.26642/jen-2015-3\(73\)-170-176](https://doi.org/10.26642/jen-2015-3(73)-170-176).
7. Martynenko, V. V. (2019), "Estimation of the efficiency of the tax component of the fiscal policy in Ukraine", *Strategic Management: Global Trends and National Peculiarities*, Publishing House "Baltija Publishing", Kielce, Poland, pp. 76—93.
8. Martynenko, V. V. (2019), "Macroeconomic factors of modernization of the fiscal policy of Ukraine", *Finansovyj prostor*, vol. 1(33), pp. 147—157, doi: [https://doi.org/10.18371/fp.1\(33\).2019.177113](https://doi.org/10.18371/fp.1(33).2019.177113).
9. Official site of the State Treasury Service of Ukraine (2019), available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (Accessed 24 August 2019).
10. Official site of the State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 24 August 2019).

Стаття надійшла до редакції 14.09.2019 р.